

PROGRAMIN VE YAPIMCININ ADI	Dosya Analiz / 05 DEĞERLERİN SONU MU? 2	Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL
YAYIN YERİ, TARİHİ VE SAATİ	TSR Yabancı Dil	

SİNYAL

SES

DEĞERLERİN SONU MU? 2

Geçen hafta değerlerin erozyona uğradığı, ilkesellik, erdem, fazilet, paylaşım, adalet gibi kavramların adeta unutulmaya yüz tuttuğu bir döneme girmekte olduğumuza işaret ederek, bu dönemi “değerlerin sonu” (the end of values) olarak adlandırmanın uygun olacağını ifade etmiştik. Bir kuş bakışı ile dünyaya göz atmanın nasıl bir değerler erozyonuna uğramakta olduğumuzu görmeye fazlası ile yeterli olduğuna değinmiştik. Değerler açısından BM ve AB’deki olumsuz gelişmeler üzerinde durmuştuk.

Kaldığımız yerden devam edelim.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL’ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunuyoruz...

ABD

Çok değil, daha düne kadar ABD, “Amerikan rüyası” (american dream) olarak anılan bir ülkeydi. “Amerikan yaşam biçimi” (American way of life) neredeyse bütün ülkelerde modaydı. Bugün bir kamuoyu araştırması yapılırsa, ABD algısı bütün ülkelerde herhalde tarihinin en dip noktasındadır.

Bugün Latin Amerikalı sadece 6 000 (yazı ile sadece altı bin) sığınmacı aylardır Amerikan sınırında bekletilmektedir. Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi ülkeler bazen bir gecede çok daha fazlasını kabul edebilirken, dünyanın bir numaralı ülkesi, halihazırda herhalde dünyada sınırında en fazla mülteci bekleten ülke konumundadır. Daha vahimi ise dünyanın en zengin ülkelerinden birinin, Avrupa’da yıkılan Berlin Duvarı gibi, sınıra duvar örmenin, mültecilere karşı orduyu kullanmanın ötesinde bir çözüm üretememesidir. Oysa yapılan, yapılacak olan bunca masraf, mülteci sorununun çözümüne harcansa belki de çok daha az maliyetli olacaktır.

Mevcut ABD yönetimi meşruiyet kaygısına hiç ihtiyaç duymaksızın, sadece kendi çıkarına bakarak, “önce Amerika”, “ABD’yi tekrar büyük yap” söylemiyle bütün uluslararası anlaşmalardan çekilmeyi düşünebiliyor. ABD’nin küresel ısınmayı engellemeyi amaçlayan Paris İklim Anlaşmasından,

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

BM'nin eğitim, bilim ve kültür örgütü olan UNESCO'dan çekilme kararları bütün dünyada endişeyle izleniyor.

Başkan Trump'ın son BM Genel kurulunda ifade ettiği "Küreselleşme İdeolojisine karşıyız" cümlesi, çok değil, daha birkaç yıl öncesine kadar bir 3. Dünya lideri ya da ideoloğu tarafından kurulabilecek bir cümleydi. Bir ABD başkanının böyle bir cümle kurabileceği hayal bile edilemezdi.

Bugün ABD de dahil Batının hali, demokrasi, insan hakları, özgürlükler gibi değerleri savunuyor görünen, ama kendilerine yaramadığında İncil'deki ayetleri farklı yorumlayan Batı medeniyetinin tarihinden farklı değildir.

Çin-Rusya

Çin ve Rusya son yüzyılın standart koyan, ortak evrensel değerler üreten ülkeleri arasında değildir. Bununla birlikte Çin çok hızlı gelişen bir ülkedir. Her iki devlet de küresel politikada etkin iki ülkedir. BM Güvenlik Konseyinde veto hakkına sahiptir.

Her iki ülke, yeterince açık toplum olmadıkları için, iç politikadaki uygulamaları uluslararası toplum tarafından yeterince bilinmiyor. Putin'in muhaliflerine yönelik uygulamaları eleştiriliyor. Çin'de ise, uluslararası medyada ifade edilen, Doğu Türkistan'daki korkunç insan hakları ihlallerinin ve asimilasyon uygulamalarının ne kadar gerçeği yansıttığı, Çin'in açıklık politikası izlememesi nedeniyle, tam olarak bilinmiyor.

İslam Dünyası

Müslüman ülkeler de küresel düzeyde son birkaç yüz yıldır standart koyan, ortak evrensel değer üreten ülkeler arasında değildir. Kendilerini laik, monarşik, şariat devleti ya da her ne şekilde tanımlarsa tanımlasınlar, bu ülkeler de demokratik, otoriter ve totaliter yönetim biçimlerinden birine denk düşmektedirler.

Özellikle Ortadoğu'ya bakıldığında, yönetenler, yönetilenlerin rızasına neredeyse hiç ihtiyaç duymamaktadır. İktidarlarını, yönettikleri halklara değil, büyük oranda küresel aktörlere borçludurlar. Küresel aktörler de bu durumu çekinmeksizin ifade edebilmektedir. Tek sorumlusu kendileri olmasa da, mevcut halleriyle bazı Ortadoğu ülkeleri tarihlerinin belki de en acınası koşulları içerisinde yaşamaktadırlar. Bu ülkelerin halkları, canları pahasına ülkelerini terketme çabasındadırlar.

Ortadoğu ülkelerinin çoğu, bırakalım bir değer ya da erdem üretmeyi, adeta bütün değerlere, halklarına karşı iktidarlarını sürdürebilme, iktidarlarını koruyabilme çabası içerisinde dirler.

Aydınlanmacı aklın sonu: Frenkeştayn'dan yapay zekaya

İngiliz kadın yazar, Mary Shelley'in 1818'de, henüz on dokuz yaşındayken yazdığı "Frankenstein" yarattığı, sadece bir roman olmanın ötesinde, gelenek, din ve ara kurumlardan kopmuş, aydınlanma, sekülerlik ve pozitivistimin kurucu rasyonalitesine teslim olmuş bir aklın varabileceği bir sonuç olarak da görülebilir.

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

Bugün de aynı aydınlanmacı akıl, yapay zeka/insan üretme peşindedir. Hiç bir değer ve erdem tanımayan, aydınlanmış aklın 1. ve 2. Dünya Savaşında insanlığı ve gezegenimizi nasıl bir felakete sürüklediğine tüm insanlık şahittir. Bütün değerlerden arınmış, sadece mekanik bir güce ve gelişmeye duyarlı, biyolojik insanlardan çok daha güçlü ve onları kontrol edebilen, yapay zekalı bir “insanlık” dünyayı nereye sürükler? İnsanlığın sonunu, başka hiçbir şey değil, bizatihi kendisi getirecek gibi görünüyor.

Hedonist İnsan

Aydınlanma, sekülerleşme, iletişim ve bilişim teknolojisindeki gelişmeler, umut bağlanan ideoloji, din ve kurumların gittikçe umut olmaktan çıkmasıyla birlikte, daha fazla insan hedonistleşmektedir. Gençlerde daha fazla görülecek şekilde, sadece haz peşinde koşanların sayısı gittikçe artmaktadır. Ailesi, arkadaşları, okulu, çevresi, iş dünyası, tabiat, hayvanlar ve diğer canlılarla sadece haz ilişkisi kuran insanların sebep olduğu facialar daha şimdiden oldukça korkutucudur. Hiçbir değer taşımayan, sadece haz peşinde koşan bir varlığa dönüştüğünde, bu varlık herhalde insan dışında başka bir şeye dönüşecektir.

Buraya kadar dile getirilenlerden hareketle, esasen devletler, kurumlar gibi örgütlü yapılar açısından değerlerin kayboluşundan bahsedilebileceği ifade edilebilir. Yukarıda işaret edilen olumsuz gelişmeler olsa da, bireylerin, mega kimliklerin, büyük ideolojilerin, uluslararası kurumların ya da devletlerin şemsiyesi altında değil, bütün bunlardan bağımsız olarak, büyük çoğunlukla bir değer ya da erdem kaygısı taşımaya devam ettikleri ileri sürülebilir. Evet örgütsüz bireyler daha fazla değer taşıyıcısı olabilirler. Değerlere daha fazla sahip olma potansiyelleri açısından örgütsüz yapılardan daha fazla umutlu olabiliriz. Bununla birlikte yine de dünyayı daha çok örgütlü yapıların şekillendirdiğini bilmek, bizi daha fazla umuda kapılmaktan alıkoymuyor.

İnsanlık ailesi olarak hep birlikte önlem alıp “değerlerin sonu” sürecini durduracak yeni bir yol bulmazsak, hep birlikte hazırlamakta olduğumuz hazin son hızla yaklaşıyor.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL’ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunduk...

SÖZCÜK SAYISI: 857

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ